

Sygn. akt I CSK 123/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa B.C. i J.C.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 25 września 2019 r., sygn. akt V Ca 1236/19,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od B.C. i J.C. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 2025 (dwa tysiące dwadzieścia pięć) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z powództwa B.C. i J.C. przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Finansów o zapłatę, na skutek apelacji Powodów od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie z 1 lutego 2019 r., w

punkcie 1. oddalił apelację, zaś w punkcie 2. zasądził od każdego z Powodów na rzecz pozwanego koszty zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie skargę kasacyjną wywiedli Powodowie, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 417¹ § 1 i 2 k.c., art. 442¹ § 1 k.c., art. 361 § 1 i 2 k.c., art. 77 w zw. z art. 2, 7 i 8 ust. 2, art. 175 ust. 1 oraz art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP, art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.), a także przepisów postępowania, tj. art. 379 pkt 4 k.p.c., art. 424¹ k.p.c., art. 424^{1a} k.p.c., art. 424^{1b} k.p.c. i art. 424⁶ § 1 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c..

Skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym, a także o jej rozpoznanie na rozprawie, z uwagi na istotne zagadnienie prawne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania Skarżący wskazali, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne i wymagają rozstrzygnięcia kwestii wymagalności i przedawnienia roszczenia *ex delicto* i ważności postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Skarb Państwa reprezentowany przez - Ministra Finansów zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku o oddalenie kasacji, zaś w każdym przypadku o zasądzenie od Powodów na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że jeżeli skarżący jako okoliczność uzasadniającą wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien nie tylko to zagadnienie przedstawić poprzez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, ale także przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, ale ponadto wykazać, że jest to zagadnienie nowe, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej.

Pierwszą podstawą był wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej wskazujący, iż konieczne jest rozstrzygnięcie kwestii wymagalności i przedawnienia roszczenia *ex delicto* (art. 442¹ § 1 k.c.) za szkody wyrządzone bezprawiem legislacyjnym (art. 77 ust. 1 Konstytucji RP), w przypadku gdy prejudykatem w rozumieniu art. 417¹ § 1 k.c. jest wyrok Trybunału Konstytucyjnego przesądzający o kwalifikowanej wadzie aktu prawnego, sprowadzającej się do jego niekonstytucyjności - z odroczonym skutkiem derogacyjnym (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP) przy uwzględnieniu treści art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) zapewniającej efektywne prawo do rzetelnego wymiaru sprawiedliwości. W ramach uzasadnienia Skarżący podali orzeczenia sądów, które w odmienny sposób rozstrzygały kwestie skutków orzeczenia o niekorzystnej funkcyjności, niż przytoczona argumentacja w wyroku sądu *meriti*, odwołująca się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2007 r., sygn. akt III CZP 125/07 (OSNC 2008, z. 12, poz. 138). Jednak przytoczone przez Skarżących orzecznictwo nie dotyczyło sytuacji, w której rozstrzygano kwestię odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu tzw. bezprawia judykacyjnego bądź legislacyjnego wówczas gdy Trybunał Konstytucyjny na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP określił inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego bądź odroczenie wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Za nieprzekonywującą w świetle powyższego należy uznać tezę Skarżących o rozbieżnościach w tym zakresie w zakresie charakteru i oddziaływania wyroków Trybunału Konstytucyjnego. Art. 190 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że skutki czasowe orzeczenia mogą być uzależnione od oceny i rozstrzygnięcia w tym

zakresie przez Trybunał. Ponadto w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z wyżej wymienionej podstawy, Skarżący nie połączyli skutków wynikających z art. 190 ust. 3 Konstytucji z kwestią wymagalności i przedawnienia roszczenia z art. 442¹ § 1 k.c. Przedstawione zagadnienie prawne powinno pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy. Powołując się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym skarżący nie może we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ograniczać się do powołania występowania rozbieżności, ale powinien uzasadnić związek z rozpoznawaną sprawą. Rolą Sądu Najwyższego nie jest samodzielne poszukiwanie okoliczności i motywów, które mogłoby połączyć zagadnienie prawne z istotą zawisłego sporu. Przedstawienie okoliczności, które uzasadniałyby rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polega na przedstawieniu tego zagadnienia przez jego sformułowanie z przytoczeniem argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Wywiedzenie, że sytuacja taka ma miejsce, należy do podmiotu wnoszącego skargę kasacyjną (zob. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., sygn. akt III CSK 150/19 niepublikowane).

Przechodząc do drugiego wskazanego przez Skarżących zagadnienia prawnego tj. rozstrzygnięcia kwestii ważności postępowania w związku z wydaniem orzeczenia przez asesora sądowego, wypada zaznaczyć, że w tym zakresie nie przedstawiono żadnych merytorycznych rozważań. Uzasadnienie wniosku co do naruszenia przez Sąd *meriti* art. 379 pkt 4 k.p.c. jest lakoniczne, bez wskazania wyczerpującej argumentacji zawartej w profesjonalnym wywodzie wskazującym, iż w rozpoznawanej sprawie wystąpiła okoliczność uzasadniająca, iż ma miejsce sprzeczność składu sądu z przepisami prawa.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy w granicach zaskarżenia bierze pod uwagę nieważność postępowania. Nie zasługiwały na uwzględnienie zarzuty odnoszące się do obsady sądu z powołaniem uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7). Zarzuty te są chybione z kilku powodów. Po pierwsze, powyższa uchwała wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., sygn. U 2/20 (OTK ZU A/2020, poz. 61), została uznana za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3

pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.), a ponadto z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Ponadto, asesor sądowy wydający orzeczenie w niniejszej sprawie w pierwszej instancji został powołany 21 września 2017 r., zaś uchwała, na którą powołują się Skarżący, dotyczy stanu prawnego po wejściu w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3).

Nie można tracić z pola widzenia również faktu, iż ocena niezawisłości i bezstronności powinna każdorazowo wynikać z oceny wadliwości procesu powołania w konkretnych okolicznościach. Skarżący nie wykazali ani nie uprawdopodobnili takich okoliczności w niniejszej sprawie, w szczególności, by osoba wydająca rozstrzygnięcie podlegała presji bądź otrzymywała zalecenia podczas wykonywania swoich obowiązków (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, pkt 133 uzasadnienia). Jak wskazał TSUE w wyroku z 9 lipca 2020 r. w sprawie C-272/19, to nie fakt powołania sędziego przez władzę wykonawczą, ale dopiero ewentualne przyjmowanie wskazówek przez sędziego od tej władzy po powołaniu, podważają jego niezależność (ECLI:EU:C:2020:535, pkt 54; zob. też uzasadnienie postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., sygn. akt KpT 1/20, OTK ZU A/2020, poz. 60). W orzeczeniu tym Trybunał Sprawiedliwości podkreślił ponadto, że niezawisłość sądu krajowego powinna, również pod kątem warunków, w jakich dochodzi do mianowania jego członków, być oceniana z uwzględnieniem wszystkich istotnych czynników. Poza powołaniem wspomnianej uchwały Sądu Najwyższego Skarżący nie podnieśli konkretnych okoliczności, które miałyby uzasadniać tezę o wadliwości składu Sądu *a quo* w niniejszej sprawie.

Ponadto zarzut nieważności podniesiony przez Skarżących dopiero na etapie wywiedzenia skargi kasacyjnej dotyczy postępowania pierwszoinstancyjnego, gdy tymczasem przesłanka nieważności na gruncie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. dotyczyć może bezpośrednio jedynie postępowania

drugoinstancyjnego. Ocena nieważności postępowania może być dokonana wówczas, gdy skarżący wskaże przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. podnosząc zarzut naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 378 § 2 i art. 386 § 2 k.p.c. przez pominięcie przez sąd *ad quem* nieważności postępowania pierwszoinstancyjnego (zob. np. T. Wiśniewski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 398(9)*, Lex 2021, nb. 4 i powołane tam wcześniejsze piśmiennictwo).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W zakresie zwrotu kosztów postępowania Sąd orzekł na mocy art. 98 § 1 k.p.c. mając na względzie wynik postępowania, na podstawie art. 105 § 1 k.p.c. w zakresie odpowiedzialności każdego ze Skarżących za powyższe koszty. O wysokości należności dla Skarbu Państwa - Ministra Finansów reprezentowanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej orzeczono na mocy art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z 22 października 2015 r. (Dz.U. poz. 1800 ze zm.).

as]

ke